

Критичне оцінювання ресурсів інтернету

Вчителі та учні середніх загальноосвітніх навчальних закладів країни використовують в навчальному процесі Інтернет як потужне джерело інформаційних і методичних ресурсів для отримання нових даних, які ще не встигли потрапити в підручники. Вони шукають у демократичній всесвітній мережі інформацію, яка має бути точною, достовірною, перевіреною. Вчителі і учні мають навчитися критично аналізувати дані, розміщені в інтернеті з таких причин:

- Підручник та вчитель перестають бути виключними джерелами знань;
- Практично кожен може і вмістити у всесвітню мережу будь-які відомості;
- Вчителі і учні створюють власні веб-сторінки, яким мають довіряти інші учні і вчителі і використовувати їх в своїй діяльності;
- Попередній досвід учнів (надійні друковані джерела), дозволяє їм переносити ці якості і на всі інші джерела інформації;
- Переважна більшість ЗМІ (газет, каналів телебачення) та сайтів інтернету утримуються та фінансуються окремими комерційними кампаніями чи політичними партіями, які мають свої інтереси;
- Вчителі і батьки, які виховувалися в тоталітарній системі, не дають прикладу ефективного використання критичного мислення і відбору інформації.

Постає завдання формування вмінь і навичок критичного мислення в учнів, як зазначається в українських державних освітніх стандартах і європейських документах з основних компетентностей.

В науковій педагогічній літературі наведено багато визначень критичного мислення, які відображають різні його аспекти. Девід Клустер дає корисне для вчителів визначення критичного мислення. Він називає такі п'ять складових критичного мислення [1, с.15-17]:

1. *Критичне мислення – мислення самостійне.* Ми формуємо свої ідеї, оцінки й переконання винятково самі і для самих себе. Критично мисляча людина не зобов'язана бути завжди оригінальною. Вона може поділяти чийсь точку зору, ідею або переконання. Але головне, щоб кожний сам вирішував, що йому думати, і міг сформулювати свої думки.

2. *Інформація є відправним, а не кінцевим пунктом критичного мислення.* Знання створює базу, без якої людина не може мислити критично. Завдяки критичному мисленню процес пізнання стає осмисленим, безперервним і продуктивним.

3. *Критичне мислення починається з постановки питань і з'ясування проблем, які потрібно вирішити.* Основне завдання вчителя, який навчає учнів мислити критично – це навчити їх ставити запитання та формулювати проблеми, тому що вміння вирішувати проблеми – шлях до досягнення мети, шлях до успіху.

4. *Критичне мислення прагне до переконливої аргументації.* Будь яка аргументація містить у собі чотири основних елементи: твердження (теза, основна ідея) , доведення, докази (цифри, цитати з тексту, власний досвід), підстава (точка відліку, що дає обґрунтування всієї аргументації).

5. *Критичне мислення є мислення соціальне.* Особлива думка перевіряється й вдосконалюється, коли нею діляться із іншими. При формуванні в учнів навичок критичного мислення необхідно використовувати інтерактивні методи: парну й групову роботу, дискусії й дебати, проекти й письмові роботи.

В традиційні школі головним завданням є отримання учнями знань, а не розвиток мислення. В школах багатьох країн (США, Нідерланди тощо) на серверах стоять спеціальні програми (фільтри), які не пропускають небажану інформацію. Досвід цих країн показує, що це не є ефективним. Проте, неможливо створити фільтри проти недостовірних і пропагандистських даних. Важливо формувати «фільтри» в собі.

Критичне оцінювання веб-сайтів ускладнюється тим, що не існує одного конкретного критерію (ознаки, конкретної, фіксованої сукупності ознак) і абсолютно надійної методики визначення достовірності джерела. Крім того в інтернеті неможливо зробити надійного „замка”, фільтру проти недостовірної та неправдивої, ненадійної інформації.

Для критичного оцінювання ресурсів інтернету важливо навчитися використовувати при їх аналізі деякі формальні індикатори достовірності, застосовувати критичне мислення, знати і вирізняти техніки пропаганди. До *формальних індикаторів*, які можна досить просто визначити у статтях інтернету, відносяться:

- **Авторство** - встановлення автора статті, його професійної компетентності з головної проблеми статті.
- **Датування** – визначення дати написання статті, наскільки сучасною вона є з проблематики публікації.
- **URL-адреса сайту**, на якому опублікована стаття (наприклад, .gov - вказує на те, що це сайт державної установи, .edu – це ознака освітніх установ, університетів, .com – використовується для комерційних організацій, які створені для отримання прибутку, .org – в основному ознака неприбуткових організацій.
- **Наявність генералізацій, оціночних суджень.**

За допомогою *критичного мислення* важливо виявити причини, цілі написання статті, мотиви автора, а також - порушення логіки, аргументації, вирізнити факти та їх інтерпретацію.

Окремо важливо ознайомити учнів з *техніками пропаганди*, які використовуються в ЗМІ та інтернеті (наприклад, такими як «Інші – погані», «Гра на емоціях», «Повторення», «Роби, як усі» , Напівправа», «Авторитетна думка» тощо).

Формування критичного мислення передбачене в навчальних програмах кампанії Intel. Так за програмою підвищення кваліфікації

вчителів “Навчання для майбутнього. 10 версія ” у модулі 5 учасникам пропонується виконати вправу «Оцінювання інтернет-ресурсів», де наведені методика і спеціальні форми критичного оцінювання веб-ресурсів для дорослих і учнів різного віку, починаючи від початкової школи. В програмі Intel для учнів “Шлях до успіху” в курсах «Комп’ютерні технології для місцевої спільноти» і «Комп’ютерні технології і майбутні професія» на всіх заняттях з учням запропоновані вправи з формування і розвитку критичного мислення, а в курсі для старшокласників “Комп’ютерні технології і підприємництво” крім вправ та завдань для розвитку критичного мислення при вирішенні проблем є окремі заняття з критичного оцінювання веб-ресурсів.

Список використаних джерел

1. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Суценко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати. Науково-методичний посібник/За наук. Ред.. О.І.Пометун – Харків, 2007.
2. Вукіна Н.В. , Дементієвська Н.П., Критичне мислення: як цього навчати, Науково-методичний посібник.-Х.:Видавнича група «Основи»: «Тріада+», 2007. -112 с. (Серія «Педагогічні інновації. Майстерня»)
3. Дементієвська Н.П. Стратегії розвитку навичок критичного мислення учнів при оцінюванні ресурсів Інтернету, Програма спецкурсу підвищення кваліфікації викладачів системи післядипломної педагогічної освіти, Проект Світового банку «Рівний доступ до якісної освіти в Україні»// [Електронна публікація] , Опубліковано 2008 р . <http://www.scribd.com/doc/33487253/>

Дементієвська Н.П.. Критическое оценивание ресурсов интернета.

Учителя и ученики используют интернет в учебной исследовательской деятельности. Для оценки достоверности статей интернета важно формирование умения критически оценивать интернет-ресурсы, используя формальные индикаторы, критическое мышление и знание техник пропаганды. В учебных программах Intel предусмотрено обучение критическому оцениванию статей интернета.

Ключевые слова: критическое мышление, интернет

N.Dementievska. Critical evaluation of Internet resources.

Teachers and students use the Internet in educational research activities. It is important to evaluate the validity of the information of Internet articles. The evaluation of web resources uses critical thinking, formal indicators and knowledge of the techniques of propaganda. Intel education programs provide trainings for critical evaluation of the Internet articles.

Keywords: critical thinking, internet